

Petr Halada: Pro život obcí je klíčové stabilní financování školství, sportu a kultury

26.11.2025 - | Sdružení místních samospráv ČR

Školám a vzdělávání by nejvíce pomohlo, kdyby v dalších letech nebyly žádné reformy a celý systém se mohl stabilizovat, říká předseda Pracovní skupiny pro školství, sport a kulturu Petr Halada.

V rozhovoru vysvětluje, jak obce zvládají financování nepedagogických pracovníků, proč je nezbytné stabilní a předvídatelné rozpočtování škol, jak podpořit pedagogické kompetence a proč je důležité dlouhodobě investovat do kultury, sportu a komunitního života v obcích.

SMS ČR dlouhodobě kritizovalo převod financování nepedagogických pracovníků škol na obce. Změnu ale Parlament schválil. Co nyní zřizovatelům zbývá a bude se SMS ČR angažovat dál?

SMS ČR dlouhodobě kritizovalo převod financování nepedagogických pracovníků škol na obce, protože znamená zvýšení administrativní i finanční zátěže pro zřizovatele a riziko nerovností mezi obcemi. Parlament ale změnu schválil, takže obcím nyní nezbývá než se na novou situaci připravit. Je potřeba podrobně spočítat skutečné náklady na platy a provoz nepedagogických zaměstnanců, prověřit, zda zvýšený podíl z rozpočtového určení daní tyto náklady opravdu pokryje, a podle toho upravit rozpočty pro příští roky. Důležité bude nastavit spolupráci mezi obcemi a řediteli škol, včetně možnosti sdílení některých pracovníků, a zároveň zachovat transparentní komunikaci se školami i veřejností, aby nedošlo k ohrožení kvality provozu škol.

SMS ČR se tématu bude dál aktivně věnovat. Hodláme obcím pomoci metodicky i prakticky – připravujeme přehledné podklady, modelové výpočty i konzultační podporu. Budeme sledovat, zda nové financování pokrývá reálné potřeby, a pokud se ukáže, že obce doplácí ze svého, budeme usilovat o úpravu systému nebo o další finanční kompenzace. Naší prioritou zůstává, aby převod financování neznamenal zhoršení podmínek pro školy ani neúměrnou zátěž pro obce.

Jednou z priorit pro roky 2026+ je předvídatelné financování regionálního školství, středisek volného času, ale i sportovních aktivit. Na jaké oblasti je třeba zaměřit se především? A jak by se mělo nastavení systému financování změnit?

Aby se po letech nejistoty podařilo nastavit předvídatelné a stabilní financování regionálního školství, středisek volného času i sportu, považují za klíčové. Tyto oblasti jsou pro život v obcích zásadní – udržují kvalitu vzdělávání, podporují komunitní život a dávají dětem i dospělým smysluplné zázemí.

V první řadě je nutné sjednotit a zjednodušit systém financování. Dnes je příliš roztržštěný – část prostředků jde přes stát, část přes kraje a část nesou obce. To vede k nepřehlednosti, nerovnostem i k přelévání odpovědnosti.

Je třeba jasně definovat, kdo co financuje, za jakých podmínek a podle jakých pravidel.

Druhou prioritou je zajistit dlouhodobou předvídatelnost rozpočtů škol a zřizovatelů. Obce musí vědět, s jakými prostředky mohou počítat nejen na jeden rok, ale alespoň na několik let dopředu. Jen tak lze plánovat investice, mzdy i provoz. K tomu je nutné navázat financování školství na stabilní podíl z rozpočtového určení daní, nikoliv na každoroční rozhodnutí státu.

Zároveň je potřeba spravedlivě zohlednit velikost obcí a typ škol, aby malé venkovské školy nebyly znevýhodněny, stejně jako střediska volného času, která často suplují školní družiny a plní důležitou sociální roli. Systém by měl více podporovat spolupráci a sdílení kapacit mezi obcemi, například u odborných pozic či mimoškolních aktivit.

U sportu a volnočasových aktivit je nutné zajistit dlouhodobé dotační tituly namísto každoročních výzev. Obce i spolky potřebují jistotu, že mohou plánovat údržbu a rozvoj sportovišť, nikoli žádat každý rok o novou dotaci s nejistým výsledkem.

Celkově by měl nový model financování stát na principech stability, transparentnosti a partnerství mezi státem, kraji a obcemi. Jen tak lze zajistit, že školy, školky, volnočasová zařízení i sportoviště budou fungovat s jistotou a bez rozpočtového napětí.

Co - kromě dostatečného ohodnocení - přispěje ke zvyšování kvality pedagogických kompetencí a celkové kvality vzdělávacího systému?

Kvalita vzdělávání nestojí jen na platech, ale především na lidech, kteří ve školství působí, a na prostředí, v němž mohou dobře pracovat. Kromě spravedlivého ohodnocení je potřeba zaměřit se na skutečnou podporu učitelů a ředitelů v jejich profesním rozvoji. Pedagogové potřebují prostor pro spolupráci, sdílení zkušeností a možnost dalšího vzdělávání, které bude smysluplné a navázané na praxi, nikoliv jen formální.

Důležitá je také stabilita a předvídatelnost systému. Učitelé se nemohou zlepšovat v prostředí, kde se pravidla, kurikula či způsob hodnocení neustále mění. Je potřeba dát školám důvěru, aby mohly dlouhodobě plánovat a rozvíjet vlastní vzdělávací přístupy podle místních podmínek.

Zásadní roli hraje podpora vedení škol – ředitelé musí mít dostatečné kompetence, administrativní zázemí i metodickou pomoc, aby se mohli věnovat pedagogickému vedení, nejen papírování. Současně je třeba posilovat spolupráci mezi školami, zřizovateli a odborníky, aby se dobré praxe sdílely a rozvíjely napříč regiony.

V neposlední řadě kvalitu vzdělávání ovlivňuje i prostředí, v němž se děti učí – dostupnost psychologické podpory, kvalitní nepedagogický personál, funkční infrastruktura a úzká spolupráce školy s rodinou a obcí. Vzdělávání není jen o přenosu znalostí, ale o vytváření podmínek, které umožní každému dítěti uspět. A právě v tom musí stát i obce táhnout za jeden provaz.

Jak by se měla oproti současnému stavu změnit situace asistentů pedagoga?

Pedagogičtí asistenti jsou dnes nepostradatelnou součástí škol, ale jejich postavení tomu zdaleka neodpovídá. Jsou často přetížení, podhodnocení a nejistí, zda jejich místo bude financováno i příští rok. To je neudržitelné – jak pro ně samotné, tak pro kvalitu výuky.

Zásadní změnou musí být větší stabilita a jistota jejich pracovního místa. Financování asistentů nesmí záviset jen na krátkodobých projektech nebo individuálních podpůrných opatřeních, ale má být součástí standardního rozpočtu škol. Školy musí mít možnost plánovat s asistenty dlouhodobě, stejně jako s ostatními pedagogickými pracovníky.

Dále je potřeba zlepšit jejich profesní rozvoj a jasněji vymezit jejich roli. Asistent by neměl být vnímán jen jako „pomocník“ ve třídě, ale jako odborný pracovník, který spolupracuje s učitelem na vzdělávacím procesu a podílí se na individuální podpoře žáků. K tomu ale potřebuje odpovídající metodickou i vzdělávací podporu.

V neposlední řadě je třeba zvýšit jejich společenské uznání i finanční ohodnocení. Pokud chceme, aby

asistenti zůstávali ve školství a dále se rozvíjeli, musí být jejich práce vnímána jako stabilní a respektovaná profese. SMS ČR proto dlouhodobě prosazuje, aby se systém podpůrných opatření zjednodušil, financování stabilizovalo a obce i školy mohly s asistenty počítat jako s pevnou součástí týmu, nejen jako s dočasnou výpomocí.

Proč je třeba odmítnout další zvýhodňování svazkových škol a snižování maximálního počtu pedagogických hodin, což jsou další priority SMS ČR?

Dlouhodobě odmítáme finanční zvýhodňování svazkových škol, protože by vedlo k nerovným podmínkám mezi obcemi. Spolupráce obcí ve svazcích je jistě smysluplná tam, kde to dává místní i organizační smysl, ale nesmí se stát podmínkou pro získání lepšího financování nebo podpory od státu. V mnoha regionech svazky nevznikly nikoli z neochoty, ale z objektivních důvodů – například kvůli vzdálenostem, rozdílné velikosti obcí nebo kapacitám škol. Tyto obce by nesměly být znevýhodněny jen proto, že zůstaly samostatnými zřizovateli.

Zvýhodňování svazkových škol by navíc mohlo ohrozit existenci menších samostatných škol. Každá obec je v jiné situaci a stát by měl vytvářet rovné podmínky pro všechny formy zřizovatelství, nikoli podporovat jen jednu organizační strukturu. Cílem musí být kvalitní vzdělávání dostupné v každé obci, ne centralizace nebo tlak na umělé slučování škol kvůli finančním výhodám.

Nejen soutěž Vesnice roku ukazuje, jak důležitý je v obcích kulturní, spolkový a společenský život. Jakým způsobem by se měla podpora kulturních projektů jako nástroje soudržnosti zvýšit?

Podpora kultury, spolků a komunitních aktivit je klíčový prvek soudržnosti venkova i celého regionálního života. Kulturní a spolkový život udržuje identitu obce, posiluje vztahy mezi lidmi a dává místu energii, kterou nelze nahradit žádnou administrativní reformou. Proto je potřeba, aby se podpora těchto aktivit stala stabilní a předvídatelnou součástí systému, nikoli jen závislou na občasných dotacích.

Základem by mělo být dlouhodobé a spravedlivé financování, které umožní obcím i spolkům plánovat své akce dopředu a rozvíjet je podle místních potřeb. Stát by měl podporovat nejen velké kulturní instituce, ale také drobné projekty na venkově – festivaly, ochotnické soubory, knihovny, dobrovolné sbory, místní tradice či komunitní centra. Právě tyto aktivity udržují sociální vazby a přirozeně propojují generace.

SMS ČR zároveň prosazuje, aby dotační programy pro kulturu a komunitní rozvoj byly jednodušší a dostupnější i pro malé obce bez velkého administrativního zázemí. Vhodné by bylo posílit krajské a mikroregionální programy, které znají místní prostředí a dokážou podporu cílit efektivněji.

Podpora kultury a spolkového života není luxus, ale investice do soudržnosti společnosti. Každá koruna vložená do místní kultury se obci vrací v podobě aktivních lidí, živé komunity a hrdosti na místo, kde žijí.

Článek si můžete pročíst v říjnovém vydání zpravodaje SMSka. Celé číslo si přečtete v elektronické podobě zde. Archiv s předchozími vydáními si otevřete zde.

<https://www.smscr.cz/o-sms-cr/aktuality/petr-halada-pro-zivot-obci-je-klicove-stabilni-financovani-skolstvi-sportu-a-kultury-4934cs.html>